

deSingel

do 24 apr 2014

Blauwe zaal Grote podia

Antje Weithaas

Antje Weithaas © Giorgia Bertazzi

inleiding Rudy Tambuyser | 19.15 uur | Blauwe foyer
begin 20 uur | pauze omstreeks 20.35 uur | einde omstreeks 21.40 uur

focus Antje Weithaas 2013-2014

Camerata Bern olv. Antje Weithaas viool
wo 25 sep 2013

Antje Weithaas viool & Christian Tetzlaff viool
wo 29 jan 2014

Antje Weithaas
lecture recital
do 30 jan 2014

Antje Weithaas
publieke masterclasses Kamermuziek
vr 31 jan tem. zo 2 feb 2014

Arcanto Quartett & Jörg Widmann klarinet
wo 26 mrt 2014

Antje Weithaas viool
do 24 apr 2014

teksten programmaboekje **Rudy Tambuyser**
coördinatie programmaboekje **deSingel**

Antje Weithaas viool

Johann Sebastian Bach (1685-1750)

Sonate nr 2 voor viool solo in a, BWV1003 23'
Grave
Fuga
Andante
Allegro

Eugène Ysaÿe (1858-1931)

Sonate voor viool solo in G, opus 27 nr 5 7'
L'aurore
Danse rustique

pauze

Eugène Ysaÿe

Sonate voor viool solo in a, opus 27 nr 2 12'
Obsession: Prélude
Malinconia
Danse des ombres: Sarabande
Les furies

Johann Sebastian Bach

Partita nr 2 voor viool solo in d, BWV1004 25'
Allemande
Courante
Sarabande
Giga
Chaconne

Gelieve uw GSM uit te schakelen.

De inleidingen kan u achteraf beluisteren via www.desingel.be
Selecteer hiervoor voorstelling | concert | tentoonstelling van uw keuze.

Op www.desingel.be kan u uw visie, opinie, commentaar, appreciatie, ...
betreffende het programma van deSingel met andere toeschouwers delen.
Selecteer hiervoor voorstelling | concert | tentoonstelling van uw keuze.
Neemt u deel aan dit forum, dan maakt u meteen kans om tickets
te winnen.

Bij elk concert worden cd's te koop aangeboden door 't KLaverVIER,
Kasteeldreef 6 | Schilde | +32 (0)3 384 29 70 | www.tklavervier.be

Grand café deSingel open alle dagen 9 > 24 uur
informatie en reserveren: +32 (0)3 237 71 00 | www.grandcafedesingel.be
drankjes | hapjes | snacks | uitgebreid tafelen

Bach als hofkapelmeester in Köthen. Schilderij van Johann Jakob Ihle, ca. 1720.

Ode aan twee

Hoewel niet het programma van het recital van vanavond opzien baart, doet het recital op zich dat wel. Zeldzaam zijn de gelegenheden om een violist - een violiste, in ons geval - avondvullend alleen aan het werk te horen.

Doet de gelegenheid zich dan toch voor, mogen blijkbaar Johann Sebastian Bach (1685-1750) noch Eugène Ysaÿe (1858-1931) - minder 'étonnés de se retrouver ensemble' dan men op het eerste gezicht zou denken, maar daarover zo dadelijk meer - afwezig blijven. Niet dat er geen anderen zijn geweest die hun steentje hebben bijgedragen aan het repertoire voor viool solo; het werk van 'founding fathers' Biber, Tartini en zeker Paganini weerklinkt nog enigszins regelmatig, maar waar en wanneer krijgen we de solosonates van Reger, Korngold, Hindemith of zelfs Bartók nog te horen?

Ook vanavond moeten ze het allen afleggen tegen Bach en Ysaÿe: Antje Weithaas wijdt haar hele programma aan hen twee. Het wordt overigens in meerdere opzichten een soort 'ode aan twee'. Van Bach staan ons immers de Tweede Sonate BWV1003 en de Tweede Partita BWV2004 te wachten, en ook van Ysaÿe zijn er twee werken: de Tweede Sonate opus 27/2 en de... Vijfde uit dezelfde bundel. Jammer misschien van de gebroken symmetrie, maar hoewel Ysaÿes zesdelige bundel voor viool solo sterk geïnspireerd is door Bachs drie sonates en drie partita's, koos hij ervoor om er zes sonates van te maken.

De reden daarvoor is mogelijk tweërlei: enerzijds kan men zich voorstellen dat de Belgische meester een zekere nederigheid aan de dag wilde leggen ten overstaan van zijn bewonderde, inderdaad genialere voorganger. Iets minder speculatief is de omstandigheid dat een 'partita' in het begin van de twintigste eeuw simpelweg niet hip was. Het was een verouderde term voor een verouderd genre, geïnspireerd als het was op de basisdansen van het klassieke, Franse ballet (allemande, courante, sarabande, gigue). Vandaag maken de verworvenheden van het postmodernisme in combinatie met de prominente plaats van de barokmuziek in de muzikale economie het weer mogelijk - en wie weet origineel - om een partita te schrijven.

Hoe dan ook: de werken die Bach voor viool solo heeft geschreven, bekleden een blijvende, onaantastbare plaats in het genre.

Welbeschouwd zijn er maar weinig gevallen van dergelijke, schijnbare 'splendid isolation' bekend in de muziekgeschiedenis. Normaal genereren zulke fetisjwerken een soort van creatieve navolging, waaruit dan een canon ontstaat die die werken wel eert, maar evengoed naar de kroon steekt. Dat is in het geval van Bachs vioolpartita's en -sonates niet zo. Met misschien, en zo u wilt, Ysaÿe als gekoesterde uitzondering.

Maar al kon Bach "alles beter dan om het even wie" – de prachtige hyperbool is van klavierspeler Andreas Staier – toch was ook hij een kind van zijn tijd. Ten eerste was hij vanuit zijn vorming een goede violist – al was hij als gerijpte muzikant vooral als klavierspeler beroemd. Toen hij als 18-jarige voor het eerst Weimar aandeed, werd hij in de hofkapel geëngageerd als violist. Verder weten we van zijn zoon Carl Philipp Emanuel, van wie we dit jaar overigens de 300ste verjaardag herdenken, dat Bach ook op latere leeftijd nog graag mocht strijken. De altviool was hem daarbij bijzonder lief, omdat hij graag binnenstemmen speelde.

Maar zelfs al wisten we dat niet, dan nog zouden we het moeten besluiten uit de gesofisticeerde manier waarop hij in zijn zesdelige solobundel de contemporaine mogelijkheden van het instrument tot het uiterste oprekt. Hoe hoog evenwel hun technische moeilijkheidsgraad ook weze, ze zijn ergonomisch haalbaar en zelfs logisch.

Ten tweede hebben Bachs stukken een duidelijke voorgeschiedenis, die ze weliswaar hebben overstege, maar waarvan ze niet los kunnen gezien worden. De Duitse violschool ontstond omstreeks de helft van de 17de eeuw, een krappe halve eeuw later dan de Italiaanse, waarvan ze overigens fel verschilt. De Italiaanse school is op bevalligheid en zangerigheid gestoeld, de Noord-Duitse op boude expressiviteit en compositorische avontuurlijkheid. Niet toevallig de voornaamste ingrediënten van de latere, meest typisch Noord-Duitse stijlstroming ooit: de Sturm und Drang.

Maar terug naar de jaren '40 en '50 van de 17de eeuw. Toen grote, maar vandaag nagenoeg vergeten namen verschaften die noordelijk ontstane, Duitse violschool haar basissmaak: Johann Schop in Hamburg, Nikolaus Bleyer en Thomas Baltzar in Lübeck. Even later Boedecker en Capricornus in Stuttgart, Mathias Kelz in Augsburg en Erasmus Kindermann in Nürnberg. Zij effenden het pad voor Johann Heinrich Schmelzer en vooral Oostenrijker Heinrich Ignaz Franz von Biber, in zijn tijd de ultieme 'Duitse' violist en vioolcomponist. De meest directe invloeden op Bachs violschriftuur zijn allicht afkomstig

van Johann Jakob Walther (in 1688 publiceerde hij een 'Serenata' voor viool, een van de eerste werken in dat genre zonder basso continuo), Nikolaus Bruhns (van wie de vioolwerken, anders dan de getuigenissen erover, nochtans niet bewaard zijn gebleven) en de violisten aan het in Bachs jeugd invloedrijke hoforkest van Dresden: Vlaming Jean-Baptiste Volumier en de zeer beroemde Georg Johann Pisendel. Met excuses voor het rondje name dropping, maar het zegt wel iets over het gemak waarmee sinds Bach hele muziekbibliotheken tot specialistenkwesties of zelfs abstracties zijn herleid.

* * *

De 'Sei solo a violino senza basso accompagnato', zoals Bachs vioolsonates en -partita's voluit heetten bij hun eerste publicatie, ontstonden in de jaren 1717-1723, toen Bach kapelmeester was bij de keurvorst van Anhalt-Köthen. Een periode die hij later als de gelukkigste van zijn leven zou beschrijven, en waarin hij niet aan de lopende band religieuze muziek moest schrijven en repeteren. De Tweede Partita staat in d en de Tweede Sonate in a, maar belangrijker is het verschil in structuur: de partita telt zoals gezegd de klassieke Franse dansen - door Bach weliswaar op z'n Italiaans Allemanda, Corrente, Sarabanda en Giga genoemd - aangevuld met de Ciaccona, die op zich het misschien wel beroemdste vioolwerk aller tijden is. De sonate opent met een langzaam deel (Grave), telt net zoals de andere twee sonates een Fuga, en besluit met een Andante en een Allegro. Merk op hoe de sonate abstracter naamgegeven is, terwijl de partita's met hun dansparfum concreter zijn. Opmerkelijk: de thematische verwantschap tussen de delen van de partita onderling is aanzienlijk sterker dan bij de sonate - terwijl die laatste term in onze tijd toch precies op dergelijke hogere kruisverbanden in een werk slaat.

Een speciaal woord verdient natuurlijk de Chaconne, finale van de Partita in d, maar allicht meer dan dat. Niet alleen in duur, maar ook qua emotionele lading en algemene, bijzonder ambitieuze opzet, overtreft dit deel de andere vier samen zo sterk, dat het als een statement moet beschouwd worden. Niet louter van ultiem meesterschap langs zowel de creatieve als uitvoerende kant, maar volgens nogal wat bronnen als lamento op de onverwachte dood van Bachs eerste vrouw. In een interessant lezingrecital, dat zoals het concert van vanavond van haar residentie in de Singel deel uitmaakte, wees Antje Weithaas onlangs op de koralen die aan de melodische en harmonische structuur van de Chaconne ten grondslag liggen, en die de lamentotheorie zoniet spijkerhard bevestigen, dan toch extra aannemelijk maken.

* * *

Eugène Ysaÿe, samen met Joseph Joachim allicht de grootste violist van zijn tijd, schreef zijn 'Six sonates pour violin seul' in juli 1923. Het zesluik van Bach vormde er de directe inspiratiebron voor: het was na een integrale uitvoering door Joseph Szigeti dat Ysaÿe zich aan het werk zette. Hij vatte de cyclus niet alleen op als een eerbetoon aan de barokmeester, maar ook als een proeve van wat toentertijd technisch op de viool mogelijk was - uiteraard in zekere zin heel wat meer dan in Bachs tijd. Er was intussen school gemaakt, niet in de laatste plaats door Ysaÿe zelf.

Ysaÿe hield er heel duidelijke, hoewel ietwat strenge en waarschijnlijk behoorlijk utopische denkbeelden op na over wat een vioolmeester zoal moest kunnen en zijn: niet alleen moest hij over een soevereine techniek beschikken, ook moest hij filosoof, psychiater, estheet en antropoloog zijn. Hij moest alle menselijke emoties zelf ondervonden hebben en ze ook nog eens weerspiegelen in zijn uitvoerende kunst. Hij droeg elk van de zes Sonates dan ook op aan bevriende violisten, van wie de gezamenlijke kwaliteiten illustreerden wat hij onder ideaal vioolvakmanschap verstond. De eerste was voor Szigeti, de derde voor Georges Enescu, de vierde voor Fritz Kreisler en de Zesde voor Manuel Quiroga. Vanavond horen we de Tweede Sonate, opgedragen aan Jacques Thibaud, en de Vijfde, opgedragen aan Mathieu Crickboom.

De Tweede is ietwat donker van snit. Nochtans draagt ze het meest openlijk haar inspiratiebron in zich: Ysaÿe citeert meer dan eens uit Bachs Partita in E (die met de fantastische gavotte en rondeau). Een nog grotere rol in het thematisch materiaal speelt evenwel het Dies Irae-thema uit de Gregoriaanse traditie: de Apocalyps-passage uit de dodenmis, meer bepaald. Ook de naamgeving van de delen voelt een beetje onbehaaglijk aan: 'Obsession' voor de opening, 'Malinconia' voor het tweede deel, 'Danse des ombres' voor het derde en 'Les furies' voor de finale.

Zoals gezegd is de Tweede opgedragen aan Jacques Thibaud, vriend van Ysaÿe en zonder meer de belangrijkste Franse violist van de eeuwwisseling.

De slechts twee delen van de Vijfde Sonate ademen wat meer ontspanning: 'L'aurora' en 'Danse rustique'. Ze is opgedragen aan de Belgische violist Mathieu Crickboom, Ysaÿe's belangrijkste leerling. Vandaag is zijn naam wat vergeten, maar destijds behoorde hij tot de allergrootsten. Niet alleen speelde hij tweede viool in Ysaÿe's strijkkwartet, ook mocht hij in zijn eigen ensembles mensen

Eugène Ysaÿe

zoals cellist Pablo Casals en pianist Enrique Granados tot zijn vaste kamermuziekpartners rekenen.

Laatste detail dat de cirkel van dit programma hartverwarmend sluit: zowel Ysaÿe en Bach als Crickboom en Thibaud waren gepassioneerde leraars. Net zoals Antje Weithaas. Behalve te genieten, valt er dus ook wat te leren.

De hier verzamelde meesters zouden, allicht bij drank en rookgerei, tevreden gegromd hebben.

Antje Weithaas

Violiste Antje Weithaas is een van de meest gevraagde solisten en chambristen van haar generatie. Haar omvangrijke repertoire bevat de grote klassiekers van Mozart, Beethoven en Schumann, evenals 20ste-eeuwse concerten van Sjostakovitsj, Prokofjev, Ligeti of Goebajdoelina en nieuwe muziek zoals het recent gecomponeerde Vioolconcerto van Jörg Widmann of weinig opgevoerde werken van Korngold, Hartmann en Schoeck. Antje Weithaas werd reeds uitgenodigd om op te treden met de grootste toonaangevende Duitse orkesten zoals het Deutsches Symphonie-Orchester Berlin, de Bamberg Symphoniker alsook de grote Duitse radio-orkesten en internationale orkesten zoals de Los Angeles Philharmonic, de San Francisco Symphony, het Philharmonia Orchestra, de BBC Symphony en andere vooraanstaande orkesten in Nederland, Scandinavië en Azië. Ze werkte samen met dirigenten zoals Vladimir Ashkenazy, Sir Neville Marriner, Yuri Temirkanov, Yakov Kreizberg, Sakari Oramo en Carlos Kalmar. Tijdens het seizoen 2013-2014 was Antje Weithaas te gast in deSingel om haar muzikale veelzijdigheid te tonen in concerten met de Camerata Bern en in een duorecital met Christian Tetzlaff. Met de Camerata Bern, waarvan ze sedert het seizoen 2009-2010 artistiek directeur is, werkt ze aan het Vioolconcerto van Beethoven en projecten met muziek van bijvoorbeeld Angelika Kirchschrager, Jörg Widmann en Alexander Lonquich. Twee hoogtepunten van het seizoen zijn ongetwijfeld haar solo-optredens met het BBC Philharmonic Orchestra onder leiding van Antonello Manacorda (Sibelius) en met het Nederlands Philharmonisch Orkest en Julian Steckel onder leiding Marc Albrecht (Brahms). Naast haar samenwerking met toporkesten is Antje Weithaas zeer actief op het gebied van kamermuziek. Met bevriende musici zoals Christian en Tanja Tetzlaff, Clemens Hagen, Silke Avenhaus, Sharon Kam, Lars Vogt en Tabea Zimmermann speelt Antje Weithaas in wisselende kamermuziekformaties. Ze maakt tevens deel uit van het succesvolle Arcanto Quartett dat kind aan huis is in de Carnegie Hall in New York, Wigmore Hall in Londen, Gulbenkian Foundation in Lissabon, het Palau de la Música in Barcelona, Théâtre du Châtelet en Cité de la Musique in Parijs, de Philharmonie in Berlijn en het Konzerthaus Wien. Op het label Harmonia Mundi bracht ze met haar kwartet cd's uit met werken van Bartók, Brahms, Ravel, Dutilleux, Debussy en Schubert. Antje Weithaas bracht diverse opnamen uit waaronder de zeer geprezen vertolking van sonates van Brahms en Mendelssohn en van werken van Schubert, Saint-Saëns, Ravel en Fauré. Hiervoor werkte ze samen met Silke Avenhaus onder het CAvi-label waarvoor ze recentelijk ook werk van Berg en Beethoven in samenwerking met de Stavanger Symphony onder leiding van Steven Sloane opnam. Met de Camerata Bern nam ze Mendelssohns Concerto voor viool, piano en orkest op (met Alexander Lonquich) en een bewerking van zijn Strijkkwintet nr 2, opus 87. Recent verscheen haar tweede cd met Camerata Bern met werken van Beethoven. Antje Weithaas begon viool te spelen toe ze amper 4 jaar oud was. Later studeerde ze aan Hochschule für Musik 'Hanns Eisler' in Berlijn bij Werner Scholz. Ze won het Kreisler Concours in Graz in 1987 en het Bach Concours in Leipzig in 1988, evenals de Hannover International Violin Competition in 1991. Na onderwezen te hebben aan de Universität der Künste Berlin, werd Antje Weithaas in 2004 professor viool aan de Hochschule für Musik 'Hanns Eisler' in 2004. Ze speelt op een Peter Greiner viool uit 2001.

deSingel tijdlijn (selectie)

do 24 apr 2014

Antje Weithaas

Bach, Ysaÿe

wo 26 mrt 2014

Arcanto Quartett & Jörg Widmann

Bach, Schumann, Mozart

vr 31 jan tem. zo 2 feb 2014

Antje Weithaas

publieke masterclasses Kamermuziek

do 30 jan 2014

Antje Weithaas

lecture recital over de Chaconne van Bach

wo 29 jan 2014

Antje Weithaas & Christian Tetzlaff

Leclair, Bartók, de Bériot, Ysaÿe

wo 25 sep 2013

Camerata Bern olv. Antje Weithaas

Beethoven, Britten

do 7 mrt 2013

Arcanto Quartett

Mozart, Hindemith, Brahms

[...]

vr 12 jan 2007

Antje Weithaas, Marie Luise Neunecker & Silke Avenhaus

Koechlin, Schumann, Kirchner, Brahms

do 7 dec 2006

Arcanto Quartett

Mozart, Webern, Brahms

vr 24 feb 2006

Antje Weithaas & Tabea Zimmermann

Mozart, Spohr, Bartók, Martinu

Binnenkort in deSingel

zo 25 mei 2014

Strauss happening

11.30 uur Blauwe zaal

deFilharmonie olv. **Edo de Waart**

Ein Heldenleben, opus 40

14 uur Blauwe zaal

Strijkersensemble & Consortium Houtblazers Conservatorium Antwerpen

Metamorphosen voor 23 strijkers (olv. Peter Manning)

Serenade in Es, opus 7 voor blazers

14 uur Muziekstudio

lezing door **Roger Vignoles** aan de piano over de liederen die tijdens het concert van 16.45 uur zullen uitgevoerd worden

15.30 uur Blauwe zaal

Fauré Quartett

Festmarsch nr 2 in D voor pianokwartet

Arabischer Tanz in d voor pianokwartet

Liebesliedchen in G voor pianokwartet

Ständchen in G voor pianokwartet

Pianokwartet in c, opus 13

16.45 uur Blauwe zaal

Elizabeth Watts sopraan & **Roger Vignoles** piano

Selectie liederen

18 uur Blauwe zaal

Koor Vlaamse Opera olv. **Jan Schweiger**

'Wächterlied' en 'Kuckuck' uit 'Sechs Volksliedbearbeitungen' voor mannenkoor

'Vor den Türen' en 'Traumlicht' uit 'Drei Männerchöre' voor mannenkoor

Zeven liederen voor a capella-koor

20 uur Blauwe zaal

filmconcert **deFilharmonie** olv. **Edo de Waart**

Der Rosenkavalier stille film van Robert Wiene (1926)

€ 42, 36, 30 basis | € 36, 30, 26 -25/65+ | € 8 -19 jaar

deSingel

Internationale Kunstcampus

architectuur

theater

dans

muziek

www.desingel.be

t+32 (0)3 248 28 28

Desguinlei 25

B-2018 Antwerpen

 deSingelArtCity

deSingel is een kunstinstelling van de Vlaamse Gemeenschap en geniet de steun van de Provincie en de Stad Antwerpen.

STAD ANTWERPEN

mediasponsors

dS De
Standaard

DE GROENE
AMSTERDAMMER

Knack

